

Національна символіка України

ДЕРЖАВНИЙ ПРАПОР

«Наступ почався 4 червня в неділю. О восьмій годині рано, при зміні варту, побачили спершу корогву червону з білим хрестом і білою обвідкою, потім показалася друга червона корогва, а коло неї три білі і дві чорні, і дві жовтооблочисті (тобто жовто-блакитні), і під ними 8 тисяч козаків кінних і піших вибраного війська».

Один з описів очевидця штурму м. Гомеля в 1651 р.

Державний прапор – невід’ємний атрибут кожної країни, що символізує її суверенітет й уособлює самобутність та спадкоємність державотворчих традицій.

Прапор як символ чи засіб сигналізації виник за античних часів і поширився в Європі, включно з сучасними українськими землями, в добу середньовіччя.

Стародавні літописи Київської Русі свідчать, що в той час прапори мали здебільшого трикутну клиноподібну форму, із зображенням князівських знаків та святих. На зламі XIII і XIV століть з’являються чотирикутні прапори з клиновими полотнищами на вільному кінці. Переважаючим кольором був червоний – найбільш зручний для сигналізації під час бою. Вживали також білий, блакитний кольори, рідше – жовтий. Починають існувати також колірні сполучення. Прапорними зображеннями були здебільшого небесні світила, хрести, родові княжі знаки тризуби-двозуби тощо.

Хорогви руських земель у битві під Трюнвальдом 1410 року. Перемишльська земля

Хорогви руських земель у битві під Трюнвальдом 1410 року. Галицька земля

Хорогви руських земель у битві під Трюнвальдом 1410 року. Руські землі під проводом Великого князівства Литовського (Київщина, Полоцьк, Брянщина, Чернігівщина, Волинь)

Хорогви руських земель у битві під Трюнвальдом 1410 року. Руські землі під проводом Великого князівства Литовського (Київщина, Полоцьк, Брянщина, Чернігівщина, Волинь)

Хорогви руських земель у битві під Трюнвальдом 1410 року. Львівська земля

Хорогви руських земель у битві під Трюнвальдом 1410 року. Холмська земля

Хорогви руських земель у битві під Трюнвальдом 1410 року. Подільська земля

По тому, як українські землі ввійшли до складу Великого князівства Литовського, особливо інтенсивно-починає розвиватися територіальне прапорництво. Кожна земля, повіт мають свої прапори. Однак починає спостерігатися цікава закономірність. Якщо в

києві, можливо під польським впливом, до геральдики входять білий і червоний кольори, то в гербах західних земель трапляються в основному синій і жовтий кольори, що йшло від традицій Галицько-Волинського князівства. Ці кольори ми бачимо в гербах Львівщини, Поділля, Холмщини, Закарпаття.

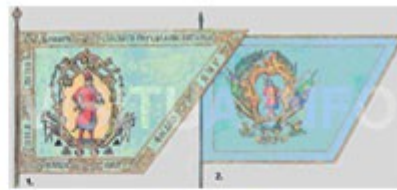
Великого розвитку набуло українське прапорництво в героїчну козацько-гетьманську добу. Йшло збагачення форм полотнищ, колірної гами, посилення національних прикмет у формі й змісті. З'являється новий прапорний колір – «малиновий», який видозмінився з червоного кольору київської землі й став основним у запорозьких козаків. Джерелом наших уявлень про козацькі прапори є корогви Чернігівського і Ніжинського полків.

Прапор Богдана

для морських походів
ська Запорозького

Корогва Домонтовської сотні Переяславського полку (1)
і сотенна корогва Лубенського полку (2)

щії лідерів
іана Богдана

Хмельницького

Знамена Чернігівського полку (1651 р.)

Група козацьких прапорів Київського полку

їх знаходимо
.771 року для
хрестом.

Року 1848-го Головна Руська рада проголосила загальноукраїнським національним гербом старовинний герб князів Романовичів, Львівської землі та Руського воєводства – зображення золотого лева, який спинається на скелю, на блакитному тлі. У другій половині XIX ст. поступово усталюється поєднання жовтої та синьої смуг на прямокутному полотнищі національного прапору.

А вже 1914 року на відзначенні 100-річчя з дня народження Кобзаря поєднання цих кольорів на прапорах засвідчувало національний характер маніфестацій не тільки в Україні, а й у далеких Петербурзі та Оренбурзі.

Утвердження синьо-жовтого прапора як державного відбулося з проголошенням Української Народної Республіки. 14 січня 1918 р. Центральна Рада ухвалила «Тимчасовий закон про фльору УНР», у якому значилося «2. Прапором

Укр.. Військової фльоти є полотнище о двох - блакитному і жовтому – кольорах. В кряжі блакитного кольору історичний золотий тризубець з білим внутрішнім полем у ньому. 3. Прапором Укр. торгівельної фльоти є полотнище о двох – блакитному і жовтому – кольорах».

Переконливе утвердження синьо-жовтих барв як національно-державних всього українського народу згодом засвідчили нормативні та конституційні акти Директорії (Наказ гетьмана П. Скоропадського від 18 липня 1918 р.), Західноукраїнської Народної Республіки (Тимчасовий основний закон, ухвалений Українською Національною Радою 13 листопада 1918 р. у Львові), Карпатської Української Республіки (Конституційний закон, прийнятий Сеймом 15 березня 1939 р.).

Державним прапором УРСР згідно Ст. 35 Конституції 1919 р. слугувало полотнище червоного кольору із золотими літерами абрєвіатури назви республіки (згодом доповнене золотим серпом і

молотом).

Згодом соціалістична символіка зазнала вагомих змін. Указом Президії Верховної влади УРСР від 21 листопада 1949 року було затверджено новий прапор: полотнище поєднувало дві горизонтальні смуги червоного (2\3 частини) та лазурового (1\3 частина) кольорів; у горішній частині зображувалися золоті серп і молот, а над ними – червона п'ятикутна зірка.

У новітні часи національний синьо-жовтий прапор вперше офіційно замайорів на ратуші м. Стрия 14 березні 1990 р, а 10 вересня 1991 р. національний прапор вже гордо майорів на щоглі Верховної Ради України.

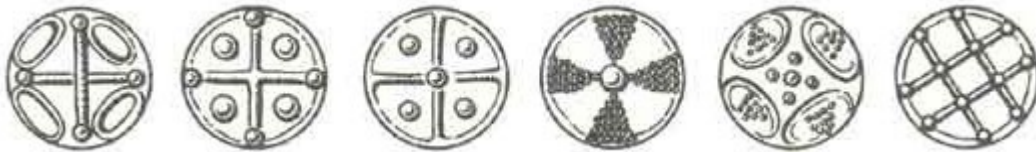
18 вересня 1991 р. Голова Верховної Ради України Л.Кравчук підписав постанову Президії про дозвіл «у протокольних заходах використовувати синьо-жовтий прапор».

Згодом Постановою Верховної Ради України від 28 січня 1992 р. йому було надано статус Державного. Остаточню цей статус закріпила за синьо-жовтим прапором Ст. 20 Конституції України, ухвалена Верховною Радою України 28 червня 1996 р.: «Державний Прапор України – стяг із двох рівновеликих горизонтальних смуг синього і жовтого кольорів».

ДЕРЖАВНИЙ ГЕРБ УКРАЇНИ

Герб – це образковий знак, нарисований або намальований образок із різних фігур: звірят, оружжя і т.п. Як свідчать історичні джерела, східні слов'яни використовували символічні знаки ще в період родоплемінного ладу на території України. Ними могли бути хрест, квадрат, ромб, коло, дещо пізніше – півмісяць, зірки, квіти, зброя, геральдичні звірі та птахи, зокрема одноноги, олені, орли...

Це пояснювалося тим, що кожний рід первісних людей обожнював для себе якогось звіра, птаха чи явище природи, маючи його за символ. А зображення, наприклад сонця, служило родовим знаком. У ті часи ці знаки часто використовувалися для означення пасовищ, водоймищ, а також, що дуже важливо, для визначення територіальних меж певного роду. Особливого поширення набувають знаки, які ставляться для означення приватної власності, скажімо, на засоби праці, побутові предмети. Перша згадка про знаки в літописах належить до X ст. Посли київського князя Ігоря (912–945 рр.) при укладенні договору з візантійцями мали свої печатки (з відповідними знаками), що служило символом їх повноважень. А його дружина Ольга, до речі, розставляла князівські знаки по всій землі Київській – аж до Новгороду, про що збереглася згадка в «Повести временных лет».

Князівський знак Київської Русі добре знали й за її межами. Так, на малюнку відомого болгарського рукопису «Хроніка Манасії» (XIV ст.) зображені дружинники великого князя київського Святослава під Доростолом з прапорами, держаків яких увінчували тризубці.

За Київської Русі тризуб стає великокнязівським знаком. Його зображення

відоме з печатки Святослава Ігоревича (загинув 972 р.), де чітко вирізняється князівський знак у вигляді «Ш» — тризуб, відомий нам сьогодні як знак Рюриковичів.

Згодом цей знак карбується і на срібних монетах великого князя київського Володимира Святославича (980— 1015 рр.). На них, зокрема, зображено з одного боку портрет володаря, а з іншого — тризуб і напис «Володимир на столі, а це його сребро».

Тризуб можна зустріти на цеглі Десятинної церкви, на плитах Успенської церкви у Володимирі-Волинському, збудованої в другій половині XI ст. Його зображення, як повідомляють зарубіжні українознавці, знайдено також на варязькому мечі, в гербі французької королеви Анни (дочки великого князя Ярослава Мудрого), на надгробнику святого Еріка (Швеція), що породичався з династією

Володимира

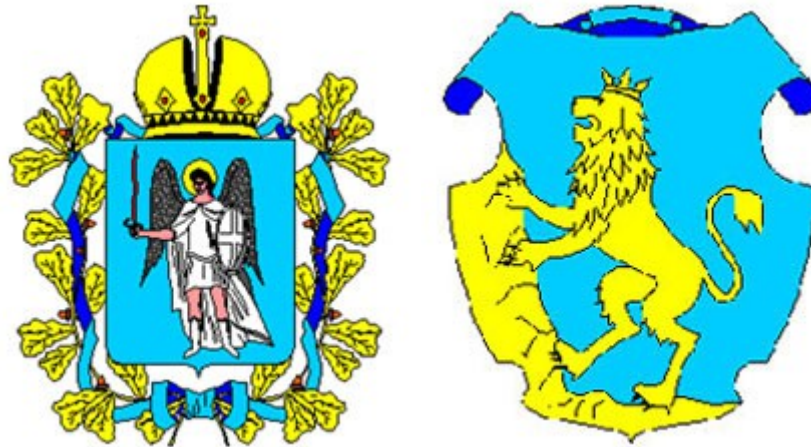
Святославича.

Після смерті Володимира Святославича знаки тризуба ще довгий час зберігалися на монетах великого князя Святополка (1015—1019 рр.), Ярослава Мудрого (1019–1054 рр.) і навіть тмутараканського князя Мстислава Хороброго. Зокрема, на монеті Ярослава Мудрого – зображення святого Георгія (друге, християнське ім'я цього князя), а на зворотній стороні – тризуба й напис «Ярославля сребро».

У період феодального роздроблення Русі тризуб поступово витісняється з ужитку.

На зміну приходять: на Київській землі – зображення святого архистратига

Михайла, а на західноукраїнських – лев, що дереться на скелю.

Із запровадженням козацького реєстрового війська на Україні з'являється нова гербова символіка – лицар-козак з самопалом. Це зображення широко використовується на печатках запорозьких козаків, у тому числі й на випадок укладення міжнародних угод, його бачимо на печатках, починаючи з 1596 р., коли старшим Війська Запорозького був Ігнат Васильович, а також у часи гетьманування Петра Сагайдачного, Михайла Дорошенка, Богдана Хмельницького, Івана Виговського, Юрія Хмельницького, Павла Тетері, Петра Дорошенка, Дем'яна Многогрішного, Івана Самойловича, Михайла Ханенка,

Івана Скоропадського...

Після того, як улітку 1917 р. Тимчасовий уряд визнав Центральну раду й Генеральний секретаріат як органи правління України, постало питання про вироблення символіки цієї державної автономії.

У листопаді 1917 р. Центральна рада проголосила Українську Народну Республіку. Питання про національний герб постало з усією гостротою. Тоді ж за ініціативою Генерального секретаріату народної освіти в Києві відбулася спеціальна нарада, в якій узяли участь знавці українського національного мистецтва, старовини й гербознавці. На ній пропонувалися такі символи майбутнього герба України:

- ☪ *архангел Михаїл;*
- ☪ *козак з самопалом;*
- ☪ *золоті зорі на синьому тлі (30 – за кількістю історичних земель України);*
- ☪ *золота буква «У» (Україна або УНР – Українська Народна Республіка) на синьому тлі;*
- ☪ *золотий плуг на синьому полі як символ «творчої мирної праці в новій Україні», з умовою, що саме цей знак займе основне місце на щиті, складеному з історичних українських гербів. Як щитоносці пропонувалися «символи трудящого народу» – жінка з серпом з одного боку й робітник з молотом – з іншого.*

Через тиждень після наради в Києві на сторінках «Народної волі» Грушевський досить аргументовано висловив:

«деякі додаткові гадки, які прийшли ...на думку пізніше. Перед усім зазначу, що всі присутні піддержали ту гадку, що казюний герб Київа – архистратиг (герб Київського воєводства за польських часів і герб Київської губернії за російських) не може вважатися українським гербом, бо ніякої української традиції за ним не звісно. З державних гербів України найближчий нам часом і традицією герб Гетьманщини – козак з мушкетом, – і дехто висловлявсь за те, щоб сей герб без усяких змін і взяти за герб нової України.

Але я й інші, крім мене, були тої гадки, що цьому гербові належить дати перше й найважніше місце між старими, традиційними символами української державності, але на знак нової України він не годиться. Відновлюючи нашу стару українську державність, ми не відновлюємо нашої Гетьманщини, ми хочемо творити новий лад, нові державні й громадські форми, і емблема (знак) того мусить бути нова, щоб не було підозріння в замислах відродження старого. Ян найпростіше можна було б узяти за знак нової України золоті (жовті) звізди на синім тлі, по числу земель нової Української республіки, або золоту букву У (Україна), або У.Н.Р. (Українська Народна Республіка) на синім тлі – на візирець герба

французької республіки RF. Але геральдисти кажуть, що буква в гербі се против правил геральдики. В такім разі я проектував би як символ творчої мирної праці в новій Україні, її цивілізаційних завдань – золотий плуг на синім тлі, з тим, щоб сей знак нової України зайняв центральне місце в державнім гербі України.

Навколо його (над ним, півкругом, чи що) можна розмістити в трьох полях державні знаки старої України: знак старої Київської держави Володимира Вел., герб Галицько-Володимирського королівства і герб гетьманщини. Внизу, в двох полях, можна дати герби Київа й Львова, двох культурних центрів старої України: київський лук і львівського льва, в його старій формі.

Взагалі, хотів би в атрибутах нашого герба бачити як найбільш підчеркнений, культурний, творчий, об'єднуючий характер нашої нової республіки».

Однак після Прийняття 22 січня 1918 р. IV Універсалу Центральної ради про проголошення України самостійною її голова М. Грушевський виступив з пропозицією взяти за герб УНР знак князівської влади часів Київської Русі – тризуб. Мотивував він тим, що «Українська народна республіка, ставши наново державою самостійною, незалежною, мусіла вибрати собі й державний герб.., найбільш натуральна річ для неї звернутися до тих старих державних знаків чи гербів, які вживалися нею за старих часів». На думку М. Грушевського, найкращий такий знак – тризуб, що вживався на монетах Володимира Святославича та його нащадків. Так і було ухвалено. Проекти герба, підготовлені художником В. Кричевським, були затверджені в березні 1918 р.

Ясна річ, у такому рішенні вирішальну роль відіграла концепція історика М. Грушевського, котрий вважав, що лише Українська Народна Республіка – «єдина спадкоємиця Русі» на право визнання знаку тризуба як «державного герба».

Постановою Верховної Ради України «про Державний герб України» від 19 лютого 1992 року N 2137-XII [7] затверджено Тризуб на герб України, вважаючи його головним елементом великого герба України.

Малий герб України

Проект Великого Герба

Великий Державний Герб України (проект) являє собою синій щит із золотавим знаком князівства Володимира (тризуб), з боків щитоносці: праворуч - козак з мушкетом (герб Війська Запорізького), ліворуч - коронований лев (герб Галицько-Волинської держави), над щитом - князівський вінець, під щитом - переплетені з гроном калини колоски пшениці і синьо-жовта стрічка.

Література:

- ⊗ Дмітрієнко, М. Великий і Малий Державні Герби країни: історична традиція та сучасність / М. Дмітрієнко, Ю.Савчук // Світогляд. - 2007. - № 1 – С. 6-9.
- ⊗ Національна символіка. - 2-е вид. - К. : Радянська Україна, 1991. - 48 с. - (: Пам'ятки України ; Кн. 1).
- ⊗ Пастернак, О. Пояснення тризуба, герба Великого Київського Князя Володимира Святого / О. Пастернак ; вступ. слово та ред. Б.З. Якимовича. - К. : Веселка, 1991. - 47 с.

ДЕРЖАВНИЙ ГІМН УКРАЇНИ

Кожен народ має свої священні символи, котрі уособлюють його самобутність, національну єдність. Вони покликані підносити дух нації у боротьбі за свободу, національну самоідентифікацію та самоутвердження, за власну самостійну державу. До таких символів належить гімн.

Гімн – урочиста пісня держави, її інсагнація.

Зародження гімнів (термін походить від грецького слова "гімнос" — врочистих пісень прославною характеру — має давню історію. В стародавніх Єгипті, Месопотамії, античній Греції це були молитовні звернення до богів, виконували хором. У християнському церковному обиході, особливо східно-візантійського обряду, релігійні гімни стали частиною богослужіння, звучали у формі духовних псалмів та кантів.

В Україні-Руси за княжої доби пісні-гімни правили за закличні бойові гасла. Відомо, наприклад, що у битві з татаро-монголами на річці Калка 1224 року княжі дружини співали перед боєм гімн "С нами Бог, розумійте язици". А 1410 року в битві під Грюнвальдом, де разом з польськими литовсько-руські війська завдали нищівного удару тевтонам, лунала молитва-звернення до Богородиці Діви, за характером наспіву і мовних зворотів глибоко вкорінена в давньоруську традицію. Добре відомі козацькі маршові похідні пісні "За світ встали козаченьки".

*За світ встали козаченьки
В похід з полуночі,
Виплакала Марусенька,
Свої ясні очі.*

"Гей, не дивуйтесь, добрії люди",

**"Гей, на горі там женці жнуть"
Гей, на горі там женці жнуть,
А похід горою, яром, долиною
Козаки йдуть.
Гей, долиною, гей,
Широкою козаки йдуть.**

та ін. теж мають прикмети закличних гімнів.

У ХХ столітті подібні пісні виникали і широко побутували в середовищі Українських Січових Стрільців. Так, своєрідними військовими гімнами стали

перекладено поетом Степаном Чарнецьким давня козацька пісня
"Ой у лузі червона калина"

*Ой у лузі червона калина
Похилилася.
Чогось наша славна Україна
Зажурилася.
А ми тую червону калину підніmemo,
А ми нашу славну Україну,
Гей, гей, розвеселимо!*

а також "За рідний край" (слова Р. Купчинського, музика М. Гайворонського), марш
"За Україну, за її волю"

*За Україну, з вогнем завзяття,
Рушаймо, браття, всі вперед!
За Україну, з вогнем завзяття,
Рушаймо, браття, всі вперед!
Слушний час кличе нас —
Ну ж бо, враз
Сповнять святий наказ!
Приспів:
За Україну, за її волю,
За честь, за славу, за народ!*

*"Нумо, хлопці, до зброї"
Ой зібрались були чайку рятувати,
Славу добувати.
Ой, чи пан, чи пропав – двічі не вмирати,
Нумо, хлопці, до зброї!*

Упродовж XVII—XIX століть значення гімну як виразника ідентичності і консолідації нації утверджується остаточно. Поряд з гербом і прапором він стає необхідним, невід'ємним символом державності, політичної єдності суспільства. Виникають офіційні національні гімни; англійський "God save our Gracious Queen" (1747), французький "Allons, enfants de la patrie" (Марсельєза, 1792), польський "Jeszcze Polska nie zginela" (1797), чеський "Kde domov můj?" (1834) та багато інших. Виконуються вони й понині, репрезентуючи свої країни.

Розподіл між Російською та Австрійською імперіями українських етнічних земель наприкінці XVIII століття зумовив певні відмінності у їхньому політичному житті, а відтак — у пісенній творчості громадянського характеру. Жорстокі

цензурні утиски з боку російського царського уряду, укази, що забороняли вживання української мови при проведенні публічних заходів, у театрі, книго- та нотодрукуванні тощо майже унеможливили розвиток цього жанру. Показово, що патріотичний хор гімнічного характеру "Поклик до братів-слов'ян" Миколи Лисенка (1842— 1912)

*Гей, не дивуйтесь, добрії люди,
Що на Вкраїні повстало,
Що Україна по довгій дрімоті
Голову славному підняла!*

*Гей, українець просить не много:
Волі для люду і мови;
Но не лишає він до всій Русі
І к всім слов'янам любові.*

можна було опублікувати лише за кордоном, у Львові. І навіть при цьому автор тексту — письменник, драматург, відомий діяч українського національного руху Михайло Старицький (1840—1904) — вважав за краще скористатися псевдонімом (І. Гетьманець). На теренах же Австрійської держави (з 1867 року Австро-Угорської) — у Галичині, Буковині, Закарпатті — суспільні процеси, попри підневільне становище українського народу, розгорталися дещо вільніше. Завдяки цьому саме тут виникла й стала популярною низка українських патріотичних пісень, наближених за звучанням і значенням до гімнів. Серед них жвава, бадьора "Дай же, Боже, добрий час"

*Дай же, Боже, добрий час,
Як у людий так і в нас,
І щасливу годину,
Розвеселім родину:
Ой ну ну, ой ну ну,
Розвеселім родину.*

складена на початку XIX століття ченцем і поетом Юліаном Добриловським (бл. 1760—1825). Вважається, що її музику створив або сам Ю. Добриловський, або Фелікс Ліпінський (1765-1847), батько всесвітньо відомого польського скрипаля і композитора Кароля Ліпінського.

Революційні події в Австрійській імперії 1848—1849 років, що дістали назву "Весна народів, викликали хвилю національною піднесення, а з нею й відчутне

поширення патріотичних пісень гімнічного характеру. Наприклад, "Я щасний, руську матір маю" (слова С Литвиновича), котра співалась на мелодію одного із старогалицьких побутових романсів. На ту ж мелодію співали також вірш Івана Гушалевича (1823—1903) "Де єсть руська Отчина", що вихваляв багатства української землі. Пісня була настільки популярною, що Іван Франко, іронічно перефразувавши текст, використав її для створення дошкульного памфлету "Де єсть руська вітчизна". Провідною ідеєю всіх цих творів було національне відродження українців, за тогочасною галицькою термінологією – русинів. Ось як звучала заключна строфі пісні «Щасть нам, Боже» (слова І. Гушалевича, музика львівського композитора ХІХ століття М. Рудков-ського):

*Ну же, браття, ну ж ділами,
Поки є ще путь пред нами.
Щоби світу показати,
Що ми є ще русинами!*

Потреба в піснях, суголосних волелюбним прагненням народу, здатних підносити його патріотичний дух, привела до певних запозичень. Так, набула статусу українського гімну перекладена українською мовою чеська пісня "Kde domov můj?" (слова Й. Тила, музика Ф. ШкROUPa). Бона побутувала й друкувалася як народна під назвою "Где дом єсть мой, где жизнь моя", а в її змісті змалювання природи й географічні назви Чехії відповідно замінено на пейзажі й топоніми, характерні для Західної України.

Найбільшого резонансу та визнання як музичний символ національного відродження в бурхливі часи "Весни народів" дістала пісня "Мир вам, браття, всім приносим"

*Мир вам, браття, всім приносим,
Мир - то наших отців знак,
Мира з неба всі днесь просим,
Чи багатий, чи бідак.
Разом руки си подаймо
І, як браття, ся любім,
Одні другим помагаймо,
К спільній меті поспішім!
Що ж нам нині на заваді?
Все вже зникло, тепер час!
Далі й в мирі, далі й в ладі
В ім'я Боже, лише враз!*

***Мир вам, мир вам, руські діти,
І гаразд вашим хатам!
Разом сили сполучіте,
Добре, добре буде нам!***

на вірші І. Гушалевича. Авторство музики точно не встановлено: його приписують Теодору Леонтовичу (1812—1868) або ж Петру Любовичу (1826—1869). Пісня була офіційно прийнята представниками українського народу — Головною Руською Радою — як національний гімн, врочисто прозвучала на Всеслов'янському З'їзді у Празі 1848 року і не втрачала популярності упродовж довгих років. Як бажаний патріотичний номер її постійно виконували на урочистих вечорах та громадських зібраннях. У 60—80-х роках цей твір часто звучав на завершення спектаклів українського Народного театру товариства "Руська Бесіда", а також під час пропагандистсько-просвітницьких "артистичних мандрівок" студентської молоді по Галичині.

На Закарпатті подібного значення набула пісня-гімн "Я русин був, єсть і буду" на вірші видатного громадського діяча і просвітителя Олександра Духновича (1803-1865).

***Я русин єсмь і буду,
Чесний мій рід не забуду;
Русин був мій отець і мати,
Руська вся родина.***

Незважаючи на широке розповсюдження, всі ці зразки української гімнічної творчості були доволі локалізовані й з плином часу втратили свою актуальність.

Справжнім всеукраїнським, національним, а згодом і державним гімном стала пісня "Ще не вмерла Україна".

Слова національного гімну «Ще не вмерла Україна» написали у серпні 1862 року Микола Вербицький-Антіох – український письменник і педагог та Павло Чубинський – український поет, фольклорист, етнограф і громадський діяч. Історично склалося, що П.Чубинський, якому належить правка тексту і безсмертні рядки приспіву гімну, вважається автором всіх слів гімну.

Вже у грудні 1863 р. гімн на музику М.Вербицького вперше пролунав на засіданні громади Перемишльської гімназії. Вперше з нотами гімн було надруковано у 1885 році.

Первісний текст Чубинського

*Ще не вмерла Україна, ні слава, ні воля,
Ще нам, браття молодії, усміхнеться доля!
Згинуть наші вороженьки, як роса на сонці,
Запануєм і ми, браття, у своїй сторонці!
Душу й тіло ми положим за нашу свободу
І покажем, що ми, браття, козацького роду!*

*Гей-гей, браття милі,
Нумо братися за діло,
Гей, гей, пора встати,
Пора волю добувати!*

*Ой, Богдане, Богдане, славний наш гетьмане,
Нащо оддав Україну ворогам поганим?!
Щоб вернути її честь, ляжем головами,
Наречемось України славними синами.
Душу й тіло ми положим за нашу свободу
І покажем, що ми, браття, козацького роду!
Спогадаймо тяжкий час, лихую годину,
Тих, що вміли умирати за нашу Вкраїну,
Спогадаймо славу смерть лицарства-козацтва!
Щоб не стратить марно нам свого юнацтва!
Душу й тіло ми положим за нашу свободу
І покажем, що ми, браття, козацького роду!*

*Поштова марка
до 100-ліття національного гімну*

*Манускрипт музичної редакції гімну
"Ще не вмерла Україна" М. Вербицького*

16 січня 1992 р. Верховна Рада України затвердила музичну редакцію Державного гімну України, автором музики якої є М.Вербицький. 4 березня 2003 р. Верховна Рада України затвердила Закон «Про Державний гімн України», за який визначено національний гімн на музику вербицького з відредагованими словами першого куплету та приспіву твору П. Чубинського «Ще не вмерла України»

*Ще не вмерли України ні слава, ні воля.
Ще нам, браття українці, усміхнеться доля.
Згинуть наші вороженьки, як роса на сонці,
Запануєм і ми, браття, у своїй сторонці.*

*Душу й тіло ми положим за нашу свободу,
І покажем, що ми, браття, козацького роду.*

Література

☪ Ігнатова, І. Державний Гімн України / І. Ігнатова // Світогляд. - 2007. - № 1. - С. 10-11.

☪ Державний гімн України : популярний історичний нарис / ред. Т. І. Моргун. - К. : Музична Україна, 2006. - 56 с.